

**וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר הָעָשָׂה בִּיד רַמָּה מִן הָאָזְרָח וִמְن הָגָר אֶת ה' הוּא מְגַדֵּף
וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרָב עַמָּה:** טו, ל'

המניע של המומר להכweis

(אבן עזרא) **בַּיד רַמָּה. לְהֹרְאֹת הַכָּל שָׁאַיָּנוּ יַרְאָ מַהְשָׁם.**

כִּי דָבָר ה' בָּזָה וְאֵת מִצְוֹתָו הַפְּרָט תְּפִרְתָּת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עֹזֶה בָּהּ: טו, לא

"כִּי דָבָר ה' בָּזָה" זהו הפורש מדברי תורה

כִּי דָבָר ה' בָּזָה, זה שלא השגיח על דברי תורה כל עיקר. וכן כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואיןו עוסק, או שקרוא ושנה ופירש להבלתי עולם, והניח תלמודו זונחו, הרי זה בכלל בזוה דבר ה'. אמרו חכמים (אבות ד, ט), כל המבטל את התורה מעשר סופו לבטלה מעוני, וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעשר. וענין זה מפורש הוא בתורה, הרי הוא אומר (דברים כח, מו) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אוייביך, ואומר (שם ח, טז) **לְמַעַן עֲנוֹתֶךָ לְהַטִּיבָךְ בַּאֲחֶרְתָּתֶךָ**.

אחר החכמה

פירוש "הנפש היהיא"

הנפש היהיא. איןנה המשכלה בדברי תועה רוח, רק הוא חיבור נפש עם הגוף.⁷
(אבן עזרא)

חומרת חטאיהם הנובעים מביזוי דבר השי"ת

העובר על דבריו ... ועל כן אמר ירושלמי ברכות פ"א, ה"ד) חביבין עליו דברי סופרים יותר חכמים חייב מיתה מיניה של תורה, כי גדריהם ומצוותם הם עיקרי המידות ומצוות היראה שכבה כנגד מצוות רבות, כי היא היסוד להם. וכמו שמצוינו בדברי חכמים גדולים מדברי תורה, כך עונש העובר על דבריהם מרובה. כבר אמרו רבותינו ז"ל (ברכות ד, ב) כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. ויראה זה וזה, היאך אפשר שהעובר על

7. ראה באריכות בדברי האברבנאל בנספח לפרשה זו (להלן עמוד סו).

עשה מן התורה לא יתחייב מיתה, והעובר על אחד מן הלאוין לא יתחייב כי אם מלכות ארבעים, והעובר על אחד מהשבותין חייב מיתה.

ארכיאולוגית

והתשובה בזזה, כי ישראל העובר על דברי תורה מצד אשר יתקפנו היוצר, יונש כמשפטיו התורה. אבל העובר על דברי חכמים, אחר היותו שומר דברי תורה, לא תהיה מתולדת היוצר ותקיפתו, אבל מצד הביזון, ולכן יתחייב מיתה. ושם Tessib אף על פי שטענה זאת מספקת, מהיכן יצא לרבותינו ז"ל חיוב מיתה זה, שלא מצינו בלאו דלא תסור (דברים יי, יא) חיוב מיתה. תשובה, השאלה הזאת מושכת כמו שאלות עימה, שמצינו כמה אנשים הגיעם עונש רב על עבירה אחת, אף על פי שלא נתרבר גודל העונש ההוא בתורה.

... והתשובה בכל אלו השאלות, כי העונשים שנאמרו בתורה הם כללם שישיגו לכל אדם, אבל יש עוד עונשים חלוקים כפי הפרטיהם. כי העובר על דברי תורה מצד תולדת היוצר, בזה הוא בזה דבר ה'. ואין לך כל קוץ וקוץ שבתורה, דברי תורה מצד היוש, בזה הוא בזה דבר ה'. ולא יתחייב העובר בה בכענין זה מיתה. והחלוקת בזה, כי העובר על דברי תורה מצד תולדת היוצר, אינו חוטא רק באותו המעשה בלבד. אבל העובר על דברי תורה מצד בזותו דבר ה', הנה הוא מבטל באותו המעשה כל התורה כולה.

02/09/2018 11:00

חומר ודבר זה יחלק כפי העוברים, כי יותר יחשב מרد כאשר יمرוד בהשי' חטא החסיד חסידו ונאמן ביתו כאשר יחטא, מן האחרים. ולפיכך כל ישראל העובר על דברי חכמים חייב מיתה, כי יビאו לוזה מאשר הוא בזה דבר ה', ואני חוטא בלאו דלא תסור בלבד רק בכל התורה.

מי שאינו משגיח שמא תאמר, היכן נרמז זה בתורה, או בדברי רבותינו ז"ל. הרי ראייה ברורה במסכת סנהדרין (עמ. א), תנ"ו רבנן, כי דבר ה' בזה זה האומר אין תורה מן השמים. ואמר שם, ר' נתן אומר כל מי שאינו משגיח על משנתו. וזה העניין צריך עיון, שכבר אמרו במנחות (עמ. ב) הקורא קריית שמע שהרנית וערבית קיים מוצות לא ימוש (יהושע א, ח). ובנדירם (ח, א), Mai קמ"ל דלזרוזי נפשיה, הינו דרב גידל קמיטא, הא קמ"ל دائ בעי פטר נפשיה בקריאת שמע שחרית וערבית, משום הכיב הילדי שבועה עליה. אם כן היאך אמרו בכך שעוסק בתורה תמיד מפני שאינו משגיח על משנתו, יהא בכלל כי דבר ה' בזה. והтирוץ בזה, כי מי שאינו עוסק בתורה אינו בזה דבר ה'. אבל מי שעוסק בתורה ואני משגיח על משנתו, הוא בזה את דבריו וחייב מיתה.

מי שאינו משגיח
על לימודו, חומו
מהמעט בלימוד

הנה הוכחנו שכל העובר על דברי תורה מצד עצמו יתחייב מיתה. וזה אמרו כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה. אחר שדברי חכמים יסוד למדרגת היראה, העובר על דבריהם, מורה בעצמו שפורך יראת שמים. שכבר ידוע שכונת כל התורה כדי להציג יראת השם. ואין התכליות שיזותנו משלגי החכמה, כי השגת האדם בחכמה מעוטה. כבר רأינו מי שנאמר בו (מלכים-א ה, יא), ויחכם מכל האדם, וכשהגיע לפראה אדומה אמר (קהלת ז, כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (יומא יד, א). ובבר ביאר זה איוב באור רב. ומה שחייבנו בלמוד ראשיתו אינו רק להגיע אל המעשה, כי אי אפשר לעשות המצווה על מתכונתה מי שלא ידענה, כאשר יעשה מי שידענה.

העובר על דבריו זהו שאמר שלמה המלך ע"ה (משל יז, לו-לה), צדקה תרומות גוי וחסד לאומנים חטא, רצון מלך לעבד משכיל ועברתו תהיה מביש. הפירוש, מקעק היסח אף על פי שהצדקה תרומות גוי, והחסדים שעושים הגוים נחשבים להן כחטא,Auf"כ לא יגדל שכרן כמו שיעשה ישראל, וכל זה מפני שאין בקיין בדקוק המצוות, אבל התכליות הוא להציג יראת שמים. ולפיכך כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה שהוא מקעק היסוד. ובמ"ש שלמה המלך (שם א, ז) יראת ה' ראשית דעת חכמה ומוסר אוילים בזו. ירצה בזו, שראשית השכל ויסודה הוא יראת ה', וכי שיש לו יסוד יכול לבנות עליו. והראיה על זה, כי האוילים אשר לא ילו על לב היראה יבזו החכמה ומוסר. (דרשות הר"ץ, הדרוש השביעי)⁸

והיה לכם לציית וראיitem אתו זיכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תהו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחרים: טו, לט

הציית - אות זכרון להמנע מהתאות

פירוש המילה והיה לכם לציית. והנה ישוב הפתיל להיותו בקצת כמו הצעית. "צעית" והפירוש השני כאשר העתיקו חז"ל (ספר, קטו). ובעבור שיש עדים נאמנים על הפירוש השני, בטל הראשון. והם העתיקו, כי זאת המצווה עם בגד שיש לו ארבע כנפים והציית הם הגדיילים ועוד אפרנסנו.

הנה מצווה על כל מי שיש לו בגדארבע כנפים, שיתכסה בו ביום תomid ולא יסירנו מעליון, למען יזכיר. והמתפללים בטלית בשעת התפילה, יעשו זה בעבור שיקראו בקריאת שמע והיה לכם לציית

8. וראה עוד בשערו תשובה לרביינו יונה ג, ה.